

WERKPLAAN
**IMMATERIEEL
ERFGOE**

**Naar persistente URI's voor
immaterieelerfgoed.be:**

**Vitale bouwstenen voor digitaal
transformeren in de cultureel erfgoedsector**

HOE ZORG JE DAT IMMATERIEEL ERFGOED OOK IN DE DIGITALE WERELD AANWEZIG IS EN BLIJFT?

Praktijken beschreven door de erfgoedgemeenschappen op immaterieelerfgoed.be worden **data**.

⇒ **uit de silo de wereld in.**

Bakkerijmuseum Veurne, CC BY-SA 4.0

NAAR PERSISTENTE URI'S VOOR IMMATERIEELERFGOED.BE

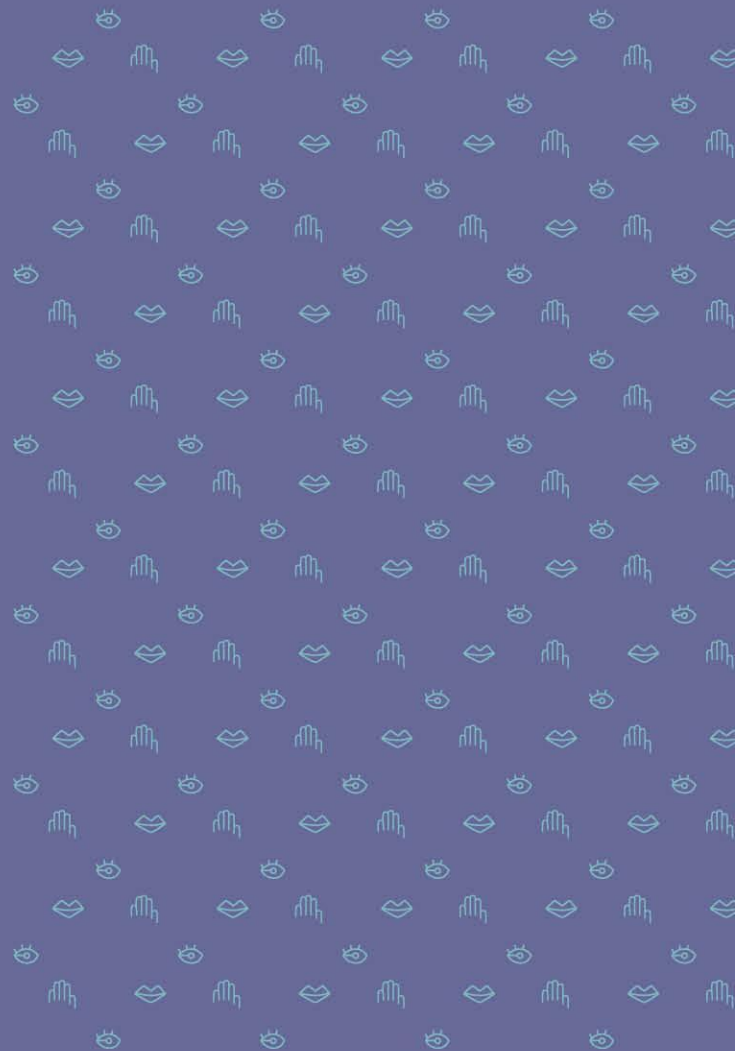
Via een iteratief traject:

- Ethische aanpak voor URI's voor ICE opzetten
- Technisch duurzaam en resolvable systeem opzetten om URI's implementeren op immaterieelerfgoed.be
- Inhaken op digitaal ecosysteem (museale collecties, ...)

In samenspraak met erfgoedgemeenschappen en CE-partners

Vier projectluiken:

1. Ethisch
2. Technisch
3. De proeftuinen <3
4. Kennisdeling

ETHISCHE ASPECTEN VOOR HET DELEN VAN IMMATERIEEL ERFGOED

Om succesvol pURI's toe te voegen aan immaterieelerfgoed.be, moeten we **deontologische richting** uitzetten rond **de spanning tussen persistente URI's als authorities** en het **zeggenschap van immaterieel-erfgoedgemeenschappen**.

⇒ DIGITALE EN DEONTOLOGISCHE STRATEGIE.

Wat is er nodig om een ethische datapraktijk te bewerkstelligen voor immaterieelerfgoed.be?

Ethische principes toetsen aan digitale principes - er komen verschillende (soms overlappende) kaders samen:

- 2003 UNESCO conventie voor het borgen van immaterieel erfgoed, artikel 15
- Shared Stewardship (Smithsonian Center for Folklore and Cultural Heritage)
- Data governance principes: FAIR & CARE
- Data Sovereignty
- Data Life Cycle

ART. 15 2003 UNESCO CONVENTIE VOOR HET BORGEN VAN IMMATERIEEL ERFGOED

Article 15 – Participation of communities, groups and individuals

Within the framework of its safeguarding activities of the intangible cultural heritage, each State Party shall endeavour to ensure the widest possible participation of communities, groups and, where appropriate, individuals that create, maintain and transmit such heritage, and to involve them actively in its management.

Daaruit volgt:

- De **primaire rol** van gemeenschappen, groepen en individuen in het borgen van hun ICE
- Een transparante samenwerking met als basis ***free, prior, sustained and informed consent***
- De erfgoedgemeenschap moet **voordeel** halen uit het borgen van het erfgoed
- De gemeenschap moet **zelf bepalen wat de bedreigingen zijn** voor haar erfgoed (bv. decontextualisatie, toeëigening en verandering, misinterpretatie, etc.) en hoe daarmee wordt omgegaan.

Wie is de erfgoedgemeenschap - breedst mogelijke participatie

Shared Stewardship of Collections (Smithsonian Center for Folklore and Cultural Heritage, januari 2023):

- herkomstgemeenschap van het erfgoed: deel van en verantwoordelijk voor voelen
- cultural custodians => ambassadeurs: door de gemeenschap aangeduid om te spreken en te handelen voor de gemeenschap.
- zelden homogeen, uiteenlopende visies, etc.

Data Governance: FAIR x CARE

- **FAIR:**
  - Findable
  - Accessible
  - Interoperable
  - Reuseable
- **CARE:** (Global Indigenous Data Alliance, 2019)
  - Collective Benefit
  - Authority to Control
  - Responsibility
  - Ethics

CARE principes

- **Collective Benefit:** *digital return*: de gemeenschappen moeten voordeel ondervinden van de gedeelde data.
- **Authority to Control:** Free, prior and informed consent zowel beleid rond databeheer (policies) en (her)gebruiksvoorwaarden (protocols) => data sovereignty / data stewardship
  - Verondersteld uitgewerkt plan: **data governance structuur**
- **Responsibility:** databeheerder heeft verantwoordelijkheid dat erfgoedgemeenschap goed begrijpt wat er met hun data gebeurt. => transparante communicatie / datageletterdheid
- **Ethics:** rechten en welzijn van de gemeenschap moeten prioritair zijn in de volledige data life cycle.

⇒ (machine-leesbare) **culturele metadata** moeten dit helpen bekrachtigen:
Provenance, Protocol, Permissions

Data Life Cycle - Data Governance Structure

Culturele metadata:

- **Provenance** (herkomst): welke gemeenschap is de bron van deze data?
- **Protocols** (gebruik): context en de bedoeling van het gebruik van de data/kennis over de immaterieel-erfgoedpraktijk.
- **Permissions** (toestemming): informatie over het correcte (her)gebruik van de data

Data Life Cycle: Collectievorming - interpretatie van het erfgoed - bewaring/conservatie - curatie/circulation - hergebruik van de data.

Data governance berust op **vier pijlers:**

- **Datakwaliteit:** FAIR-principes.
- **Data stewardship:** CARE-principes en shared stewardship.
- **Databescherming** omvat intellectuele eigendomsrechten en auteursrechten. hergebruikslicenties, GDPR-naleving en alle aspecten van cyberbeveiliging.
- **Datamanagement** omvat de maatregelen die nodig zijn om een data governance structuur op te zetten, na te leven en te onderhouden.

FAIRxCARE MATRIX

- Principes als FAIR, CARE, shared stewardship, data sovereignty **meetbaar maken** in de data life cycle.
- **Huidige praxis** van immaterieelerfgoed.be aftoetsen met dit ideaal en daaruit **nodige acties** destilleren.

FAIRxCARE MATRIX

Deze acties kunnen we in vier hoofdcategorieën onderverdelen:

- het registratieformulier
- de gebruiksvoorwaarden en het privacybeleid van het platform
- het datamodel
- UX- en back-end

DATA SOVEREIGNTY ZONDER TE HOGE DREMPELS OP TE WERPEN

REGISTRATIEFORMULIER

- **Twee registratieformulieren**, samengesteld in samenspraak met verschillende stakeholders: instapformulier en uitgebreid formulier.
- **Laagdrempelig en gebruiksvriendelijk maar genoeg informatie** verzamelen

Bv.:

- In het registratieformulier **moet voldoende uitleg gegeven worden over het mogelijke hergebruik**. Dit kan door:
  - **Datageletterdheid**: meer en eenvoudigere uitleg, in het registratieformulier zelf.
  - Uitleg over de **mogelijke gevolgen** van het datadelen
  - Het **kiezen van hergebruikslicenties** moet gemakkelijk gemaakt worden door bv. een beslisboom.

pURI's:

- gebruikers **moeten akkoord geven** voor de pURI én weten waar ze hun akkoord voor geven.
- maar ook: consent kunnen intrekken (**opt-out-optie**)

GEBRUIKSVORWAARDEN EN PRIVACYBELEID

- gebruiksvoorwaarden en privacybeleid laten toe **basiswerking** uit te bouwen op een gedeelde grond.
  - idealiter zo minimaal mogelijk

Inzenders van ice-praktijken moeten verplicht akkoord geven met gebruiksvoorwaarden en privacybeleid

⇒ daarin worden ook de **hergebruiklicenties** bepaald (CC BY-SA 3.0 voor teksten), de bepalingen rond audiovisueel materiaal zijn niet duidelijk.

⇒ **herwerken i.s.m. alle stakeholders**, naar het meest werkbare resultaat.

DATAMODEL

- data op dit moment te weinig gestructureerd om mapbaar te zijn naar andere formaten.
  - ruisgevoelig, export niet clean genoeg, etc.

⇒ pURI's nodig, betere exportmogelijkheden, mapbaar naar datastandaarden (OSLO, CIDOC-CRM, ...), API met benodigde protocollen, ...

UX en back-end ontwikkelingen

v3: upgrade immaterieelerfgoed.be

JURIDISCHE EN ETHISCHE ASPECTEN bij het hergebruik van ICH-data

- **Intellectueel eigendom en auteursrecht:** makers krijgen monopolie of exclusieve rechten op hun werk. Eigenaars van het auteursrecht moeten toestemming geven als iemand hun werk wil gebruiken.

MAAR: **Copyright benadrukt eigendom i.p.v. gemeenschappelijk belang of collectiviteit.**

- Immaterieel erfgoed wordt doorgegeven en verspreid, en gaandeweg aangepast.
  - Ook niet per se gelinkt aan financiële compensatie
  - Copyright is te statisch voor de fluiditeit van ICE ⇒ slaagt er niet in om ICE adequaat te beschermen
-
- voor audiovisueel materiaal: Creative Commons - labels
  - Hergebruik van kennis: protocols ⇒ Traditional Knowledge Labels

Wat met licenties?

Praktijken en borgingsacties op ie.be willen net openbaar zijn (premissie van ie.be!):

- **Creative Commons <3**
  - Courant, meest gekend en meest gestandaardiseerd
  - Zetten in op gemeenschappelijke kennis en creativiteit
  - Vrij toegankelijk, beogen zo breed mogelijk hergebruik en door flexibiliteit van voorwaarden ook voor auteurs gunstig.

MAAR: vragen rond gedeeld zeggenschap, shared stewardship, culturele aspecten en veranderlijkheid van ICE blijven overeind.

- Provenance: d.m.v. metadata
- Protocols en permissions: maar deels opgevangen door CC-licenties

⇒ Local Contexts: Traditional Knowledge Labels

“The TK Labels identify and clarify community-specific rules and responsibilities regarding access and future use of traditional knowledge”

Traditional Knowledge Labels

Provenance Labels

Provenance Labels identify the group or sub-group which is the primary cultural authority for the material, and/or recognizes other interest in the materials.

TK Attribution
(TK A)

TK Clan
(TK CL)

TK Family
(TK F)

TK Multiple
Communities
(TK MC)

TK Community
Voice
(TK CV)

TK Creative
(TK CR)

Traditional Knowledge Labels

Protocol Labels

Protocol Labels outline traditional protocols associated with access to this material and invite viewers to respect community protocols.

TK Verified
(TK V)

TK Non-Verified
(TK NV)

TK Seasonal
(TK S)

TK Women
General
(TK WG)

TK Men General
(TK MG)

TK Men
Restricted
(TK MR)

TK Women
Restricted
(TK WR)

TK Culturally
Sensitive
(TK CS)

TK Secret /
Sacred
(TK SS)

Traditional Knowledge Labels

Permission Labels

Permission Labels indicate what activities the community has approved as generally acceptable. Other uses require direct engagement with primary cultural authorities.

TK Open to
Commercialization
(TK OC)

TK Non-
Commercial
(TK NC)

TK Community
Use Only
(TK CO)

TK Outreach
(TK O)

TK Open to
Collaboration
(TK CB)

Dual licensing

- **Traditional Knowledge Labels:**
    - Is een apart platform ⇒ niet wenselijk voor ie.be
    - Niet per se toe te passen op onze (westerse) praktijken
    - Niet gekend
  - Dual licensing: **Creative Commons Plus (CC+)**
    - CC-licentie plus andere afgescheiden hergebruiksbepaling
    - Data kan ook gestructureerd worden (RDFa)
    - TK Labels vnl. om protocollen op te vangen
- ⇒ in registratieformulier beslisboom dat gebruikers helpt juiste keuzes te maken.
- ⇒ dit moet in een vervolgtraject afgetoetst worden.
  - ⇒ **evenwicht tussen drempels door te moeilijk registratieformulier** en de informatie die we nodig hebben om CARExFAIR te zijn
  - ⇒ inzetten op **rechtenreflex en datageletterdheid** bij gemeenschappen

Met de FAIRxCARE matrix naar een **pragmatische en gebruiksvriendelijke datapraktijk.**

⇒ impact van immaterieel-erfgoeddata en digital return wordt versterkt.

⇒ **TRANSPARANT EN ETHISCH
VERANTWOORDE DATASTRATEGIE
met de gemeenschappen CENTRAAL**

En wat met de pURI's?

- pURI is maar een klein onderdeelje uit de matrix.
  - Reuse of data / interoperability:
    - Toekennen van pURI's aan ie.be - praktijken + bijhorende goedkeuring van gemeenschap
- Gebruiker moet akkoord gaan met aanmaak van de pURI, en moet dus weten wat het inhoudt en hoe het ingezet kan worden
- Consent is omkeerbaar. (opt-out-optie)
- pURI's als authorities $\Rightarrow$ geen controle over wie pURI als authority gaat gebruiken / pURI's als bronvermelding

Technische aspecten

- **Meemoo <3**
  - Studiedag persistente identificatie meemoo (september 2023)
  - Handboek Persistente URI's voor cultureel erfgoedcollecties
  - Demo's van partners uit de sector (**BEDANKT**)
- Sterke interesse voor cultURize:
  - Flexibele desktop app
  - Vrije simpele set-up m.b.v. Linux Belgium
  - Afgestemd op ie.be v2 (tijdelijke oplossing)
- We gaan vrij manueel aan de slag:
  - Export van praktijken en borgingsacties
  - Koppelen aan pURI in csv
  - En inladen in cultURize
  - cultURize stuurt het als .htaccess naar de git-repo en zo naar de server
  - ⇒ redirect
  - pURI toevoegen aan back-end van ie.be

Technische aspecten

- Consent Withdrawal:
  - Gemeenschappen kunnen aanpassen in de front-end UI
  - E-mail notification
  - Redirect instellen naar pagina met uitleg
  - We vermoeden dat dit edge-cases zullen zijn.
  - Te herevalueren bij migratie v3

<https://ichdata.be/ARK:80717/e5132285-53ff-442f-a610-98828014da2f>

Technische aspecten

<https://ichdata.be/ARK:80717/e5132285-53ff-442f-a610-98828014da2f>

- domein: ichdata.be ⇒ opaque genoeg
  - ARK: Archival Resource Key: link met beheerders, kwaliteitsstempel
  - UUID: Universal Unique Identifier: random gegenereerde identifiers
- ⇒ richtlijnen Vlaamse URI-standaard

Proeftuinen

- Bakkerijmuseum
  - Het maken van speculoos
  - Brood bakken
  - Het maken van suikerkunst

Foto van Bakery Institute - Opleiding: Peter Remmelzwaal

Foto bakkerijmuseum Veurne - Jef maakt speculaas

Proeftuinen

- Felix Art & Eco Museum
  - Restauratie en vernieuwend gebruik van oude stenen bakovens
  - Schieten op staande of liggende wip door schuttersgilde Sint-Sebastiaan in Drogenbos

Foto van Tine De Wilde

Foto van Koninklijke
Schuttersgilde Sint -Sebastiaan
Beselare

Proeftuinen

- Stappenplan
  - Contact met musea
  - Introductie bij de erfgoedgemeenschappen
  - Interviews bij de verschillende gemeenschappen
  - Tekst schrijven voor Grote Verzameling
  - Volgende stap: registreren + input van gemeenschappen over formulier

Proeftuinen

Ik beschik over de rechten van dit beeld/kreeg toestemming van de rechthebbende(n) voor het gebruik ervan. *

Ik ga akkoord dat de beschrijving van mijn immaterieel erfgoed een permanente link krijgt die, ook door derden, kan worden gebruikt om naar mijn pagina op immaterieelerfgoed.be te verwijzen.

Ik erken dat dit erfgoed beantwoordt aan de **definitie van immaterieel erfgoed** en niet in strijd is met **(inter)nationale regelgeving**.*

Ik ontvang graag de nieuwsbrief en geef toestemming om hiervoor mijn e-mail adres en naam op te slaan.

Ik ga akkoord met de **gebruikersvoorwaarden** en het **privacybeleid** van immaterieelerfgoed.be.*

Verrijking

- toevoegen van pURI's aan beschrijvingen in Adlib:
  - Bakkerijmuseum: in het veld Vrije documentatie
  - Felix Art & Eco Museum: ice-praktijk als 'object' ingevoerd, pURI als digitale referentie. ⇒ gerelateerd object.

Collectiebeheersystemen niet aangepast om te werken met ice als collectietype.

Kennisdeling

- Twee klankbordgroepen: najaar en voorjaar
- Deze kennisdelingssessie
- Internationale expertensessie

- uitgebreide documentatie:
  - projectverslag
  - onderzoeksrapport Ethische datastrategie voor immaterieel erfgoed

- talks, panels, lezingen, conferenties

Wat na het project?

- uitrol van pURI's voor immaterieelerfgoed.be
- verrijking wikidatarecords (WLLH-uitloper)
- aansluiten bij trajecten rond Vlaamse erfgoeddatabank, FAAM, OSLO, Europeana, ...
- verdere beleidsperiode: integratie van ice-data in aangrenzende domeinen (toerisme, onderwijs)

- Ethische datastrategie wezenlijk onderdeel van digitale werking van de Werkplaats
- Internationaal pionierende rol en ontwikkeling van expertennetwerk rond ICH, data and digital innovation.

DANKJEWEL <3

Kato Masschelein
kato@werkplaatsimmaterieelerfgoed.be

Sofie Veramme
sofie@werkplaatsimmaterieelerfgoed.be

© Carlo Coppejans